

Bernardina, odluči da mu pomogne. Na udivljenje cijeloga kršćanskoga svijeta izvede Krsto (ljeti 1525.) svoju nakanu tolikom vještinom, da je uz neprekidne bojeve kroz više dana izgubio samo tridesetak ljudi, dok je Turaka poginulo mnogo stotina.

No ni tim junačkim djelom nije bilo Hrvatima pomoženo. Stoga se oni početkom 1526. sastanu u Križevcima na sabor, gdje su neki velikaši, na čelu im Krsto Frankapan, odlučno zahtijevali, da se Hrvatska odcijepi od kralja Ludovika, dakle od Ugarske, i da sebi potraži drugoga gospodara (trovarsi altro signore), koji će je braniti i štititi, a to da je Ferdinand Habsburški. Tom se prilikom izjavi Krsto Frankapan spremnim osvojiti Bosnu, a onda da će se Ferdinand proglasiti i kraljem Bosne, „budući da Bosna pripada Hrvatskoj“ (appartenendo la Bossina a la Croatia).¹ Neki drugi velikaši bili su opet za pokroviteljstvo Venecije, i tako se sabor razide ne stvorivši pravoga zaključka glede novoga gospodara.

U isto se vrijeme nalazila Ugarska na pragu građanskoga rata. Plemstvu je uspjelo zbaciti Stjepana Báthoryja, a nato bi palatinom izabran popularni Stjepan Verbőczy, no već za kratko vrijeme i opet ga zamijeni Stjepan Báthory. U taj čas, ljeti 1526., spremi se sultan Sulejman s 200.000 momaka na odlučan boj protiv Ugarske, u kojoj nije bilo na okupu ni vojske ni novaca. U zadnji čas preuze kaločki nadbiskup Pavao Tomory vrhovno zapovjedništvo nad vojskom od kakih 30.000 momaka, u kojoj se nalazilo i nešto Hrvata s banom Franjom Batthyányjem (1525—1531). Ne čekajući glavne hrvatske vojske pod Krstom Frankapanom niti erdeljske pod Ivanom Zapoljskim, zametnu Ugri 29. augusta 1526. kod Mohača bitku i budu poslije kratkoga boja ametom potučeni. Najveći dio vojske, do 22.000 boraca, među njima mnogo biskupa i velikaša, pa i sam Pavao Tomory, pokriše bojno polje, dok se mladi kralj Ludovik II. na bijegu utopi u nabujalom potoku Čeleju. Na Mohačkom bi polju zakopana potpuna samostalnost ugarske države, a podjedno i ispražnjen ugarsko-hrvatski prijestol.

¹ Te podatke daje u svojim sasvim pouzdanim izvještajima tadanji papinski poslanik na budimskom dvoru barun Burgio (Gl. Monumenta Hungariae Vaticana, ser. II. tom. 1. str. 324.)